

Mednarodni dan žrtev azbesta

Vrhunec obolenj šele leta 2020?

Slovenija ima najboljši zakon o odpravljanju posledic pri delu z azbestom v Evropi, a velike težave z njegovim izvajanjem – Kdaj delavske zavarovalnice?

SOLKAN – Po nekaterih ocenah bo v zahodni Evropi do leta 2025 zaradi plevralnega mezotelioma, to je specifične neoplazije, ki jo povzroči izpostavljenost azbestu, umrlo približno 250.000 ljudi. Tudi pri nas največ obolenj te vrste pričakujejo okoli leta 2020, koliko bo človeških žrtev, pa je težko napovedati. »To bo odvisno tudi od stroke in koliko bo pripravljena bolezen prepoznati,« je dejal **Bojan Goljevšček**, predsednik Zveze sindikatov azbestnih bolnikov Slovenije (SABS). Pri tem opozarja, da pri nas v zadnjih dvajsetih letih **poklicnih boleznih** skorajda ne ugotavljajo: »Izjema so le bolezni, ki nastanejo zaradi izpostavljenosti azbestu, a še tu gre bolj za izjeme kot pravilo.«

Po Goljevškovih besedah je zakon o odpravljanju posledic pri delu z azbestom, ki smo ga v Sloveniji dobili pred dvema letoma, najboljši v Evropi, a so pri njegovem izvajanju trčili ob več težav. »Z zakonom smo se zgledovali po dobrih evropskih praksah z namenom zagotoviti socialno varnost in zaščititi zdravje delavcev v smislu predčasnega upokojevanja. Vse to omogoča predčasno upokojevanje tistim, ki jim verificirajo **poklicno bolezen**, ki imajo priznanih 23 let delovne dobe in jim stroka prizna tudi invalidnost. In tu se zalomi. Izvedenski organi, v katerih sedijo zdravniki, ljudi velikokrat pošiljajo v smrt. Ugotovijo, denimo, da lahko avtoklepar, azbestni bolnik, svoje delo nemoteno opravlja naprej. Zakon rešitve torej daje, praksa pa jih onemogoča. In potem tečejo postopki na sodiščih, ki se vlečejo, ljudje pa medtem umirajo,« je opozoril **Bojan Goljevšček**. »Potem je tu še vprašanje odškodnin. Zakon naštevava primerljive evropske odškodnine za vsako vrsto bolezni, ki jo azbest povzroči. V praksi pa medresorska komisija državljane goljufa,

ko izplača le najvišjo odškodnino za eno od teh bolezni, čeprav azbest povzroča več bolezni. Imamo prvo izkušnjo na upravnem sodišču, ki se ne ukvarja z zakonom, ampak s prakso. Prav praksa nas sili nazaj na sodišča, česar pa si nihče ne želi,« je dodal.

Odškodnine od 10.000 do 20.000 evrov

»Zakon je dober, a to še nič ne pomeni,« je prepričan odvetnik Janez Starman, član mednarodnega znanstvenega komiteja EARA (European Asbestos Risks Association). »Pravno gledano ima vsakdo, ki je izpostavljen kakršnim koli škodljivim vplivom na delovnem mestu, pravico zahtevati povrnitev v prejšnje stanje. V Ameriki, denimo, odškodnina ne pomeni le povrnitev stanja, ki je bilo pred nastankom škode, ampak ima tudi kaznovalni namen. Odškodnine so tako visoke, da se delodajalcu ne izplača nadaljevati takšna dejanja, saj bi to lahko pomenilo celo prenehanje njegovega obstoja. V Sloveniji, ki ima tradicijo evropskega sistema odškodninskega prava, je vprašanje odškodnin

urejeno drugače. Do odškodnine je upravičen tisti, ki dokaže škodo, ki mu je dejansko nastala. In tu nastopi težava, saj se začne neskončna agonija človeka, ki je zaradi bolezni že tako prizadet, nasprotna stran pa na sodiščih ugotavlja vse druge možne vplive in vzroke, ki bi lahko pripeljali do tega. Sprašujem se, ali je žrtve res treba izpostavljeti vsem

V Sloveniji so v zadnjih desetih letih po nepopolnih podatkih verificirali okrog 1600 bolnikov zaradi škodljivih vplivov azbesta, od tega je odškodnine s sporazumom prejelo 1500 ljudi. Največji napredek je bil dosežen v anhovskem Salonitu, kjer so od leta 2000 izplačali 900 odškodnin in dobre tri milijarde nekdanjih tolarjev namenili za ureditev okolja.

tem stvarjem,« je poudaril Starman. Pri tem opozarja, da proti odločitvi interdisciplinarnih komisij ni nikakršnih pravnih sredstev, trajanje postopka pa po njegovem mnenju lahko pripomore k temu, da se odgovorni znebijo plačila odškodnin. »Seveda ne morem z gotovostjo reči, da to nekdo načrtno dela, dejstvo pa je, da je časovna komponenta v teh primerih zelo pomembna. Če dobiš verifikacijo bolezni šele, ko si že preminil, in nisi vložil zahtevka za odškodnino, ti to prav nič ne pomaga.« Zneski odškodnin so v Sloveniji primerljivi z evropskimi in znašajo od 10.000 do 20.000 evrov.

Stran / Page: 9

Doseg / Reach: 130000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 412 cm2

2 / 2

»Te odškodnine so neprimerljive s tistimi, ki jih ljudje dobijo na primer za zlome kosti. Azbestna bolezen namreč ne prizadene le tistega, ki je obolel, temveč celotno družino. Ko obolelim predstaviš celoten postopek, skozi katerega bodo morali iti za povračilo škode, so sprožitvi tovrstnih zahtevkov nenaklonjeni. To pa je voda na mlin temu, da se stvari ne premaknejo,« je dodal Starman. Niti v sosednji Italiji, pravi Paolo Tomatis, predsednik EARA Italija, doslej ni bilo množičnih tožb zaradi posledic pri delu z azbestom. »Nekatere delodajalce sicer tožijo, a to niso civilne tožbe, saj izplačilo odškodnin temelji na kazenski odgovornosti delodajalca.«

Poklicnih bolezni sploh ne priznavajo

Poklicnih bolezni od osamosvojitve Slovenije po ugotovitvah Bojana Goljevščka tako rekoč nihče ne ugotavlja. »Do osamosvojitve države so na letni ravni ugotovili okrog 900 poklicnih obolenj. Zdravstvena stroka pozna več kot 3000 različnih vrst poklicnih obolenj. V Sloveniji imamo najmanj 1500 primerov neregistriranih poklicnih obolenj na letni ravni, kar bi v 20 letih samostojne Slovenije pomenilo več kot 30.000 neugotovljenih poklicnih obolenj,« je dejal. Za primer poklicne bolezni ali poškodbe pri delu delodajalci v zdravstveno blagajno vplačujejo enotno mesečno premijo za vsakega zaposlenega v znesku 0,53 odstotka. Na letni ravni se na ta račun zbere okrog 82 milijonov evrov, po Goljevščkovih besedah pa se transparentno porabi le četrtnina zbranega denarja. Zato v Zvezi SABS podpirajo nastanek tako imenovanih delavskih zavarovalnic, ki bi se financirale s prispevki delodajalcev, ki bi se jim za ustrezni delež tako zmanjšali prispevki za ZPIZ in ZZZS. Prevzele bi tudi kritje stroškov za varnost in zdravje pri delu od ZPIZ, ZZZS in deloma od delodajalcev, kar pa bi bilo mogoče le s sistemskimi zakonodajnimi spremembami.

KATJA ŽELJAN

PAOLO TOMATIS FOTO KATJA ŽELJAN

JANEZ STARMAN FOTO KATJA ŽELJAN

BOJAN GOLJEVŠČEK FOTO KATJA ŽELJAN